

**ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
ФАКУЛТЕТИ ТИББӢ
КАФЕДРАИ СТОМАТОЛОГИЯИ МУОЛИЦАВӢ**

**БАРНОМАҲОИ НАМУНАВӢ
ФАНҲОИ ТАЪЛИМИИ
КАФЕДРАИ СТОМАТОЛОГИЯИ МУОЛИЦАВӢ**

Душанбе – 2023

УДК 616.31-085 (042.4)

ББК 56.61я73

Мураттибон: номзади илмҳои тиб, дотсент Ҳомидова Т.М., ассистентон Абдуллоев И.Б., Шарипов М., Қодирова Д.Р., Маҷидов Ш.И., Махмудов А.Ҷ., Турсунова Ҳ.Р., Махмудов К.Ҷ.

Мухаррир: н.и.т., дотсент Қаландаров Н.

Муқарризон: Ёраков Ф.М. - н.и.т., дотсенти кафедраи «Стоматологияи терапевтӣ» ДДТТ ба номи Абуали ибни Сино

Рофиева З.Х. - д.и.т., мудири кафедраи акушерӣ ва гинекологияи, факултети тиббии ДМТ.

Барномаи намунавии таълимӣ дар ШИМ ДМТ муҳокима ва тасдиқ шуда, барои истифода дар раванди таълими факултети тиббӣ пешниҳод шудааст

Суратчаласаи №____, аз «_____» _____ соли 2023

Барномаи намунавии таълимӣ дар ШИМ факултети тиббии ДМТ баррасӣ ва муҳокима шудааст

Суратчаласаи №____, аз «_____» _____ соли 2023

Барномаи намунавии таълимӣ дар ҷаласаи кафедраи стоматологияи муолиҷавӣ баррасӣ ва муҳокима шудааст

Суратчаласаи №____, аз «_____» _____ соли 2023

I. ПРОПЕДЕВТИКАИ БЕМОРИҲОИ СТОМАТОЛОГӢ ПЕШГУФТОР

Барномаи таълимӣ аз фанни «Пропедевтикаи бемориҳои стоматологӣ» барои тайёрӣ ва омӯзиши донишҷӯёни муассисаи олии таълимӣ, омӯзиши мутахассисони Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста аз таҳсили низомӣ кредитӣ дар асоси стандарти Давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 сентябр соли 2021 қабул карда шудааст, пешбинӣ шудааст.

Фанни таълимӣ «Пропедевтикаи бемориҳои стоматологӣ» қисми зарурии илми «Стоматология» буда, асосҳои илми стоматологияро меомӯзад, сар карда аз шиносӣ ва ороиши ҳуҷраи стоматологӣ, асбобҳо, таҷҳизотҳо, масолеҳҳо, усулҳои пешгирӣ, ташхис, табобати бемориҳои асосии стоматологӣ то қоидаҳои пуркунии ҳуҷҷатҳои стоматологӣ.

Фанни таълимӣ «Пропедевтикаи бемориҳои стоматологӣ» ба сикли фанҳои касбии стандарти таълимии таҳсилоти олии касбӣ аз рӯйи ихтисоси «Стоматология» мансуб буда, дар семестри 3 омӯзонида мешавад.

Омӯзиши фанни мазкур барои табибони оянда, барои азхудкунии қоидаҳои асосии кори стоматолог ёрӣ расонида, барои дуруст ва дақиқ гузаронидани пешгирӣ, ташхис ва табобати бемориҳои стоматологӣ мусоидат менамояд.

Масъалаҳои пропедевтикаи бемориҳои стоматологӣ аҳамияти амалӣ дорад. Номгӯи қисмҳои асосии он дар асоси барномаи намудавӣ тартиб дода шудааст, ки аз дарсҳои лексионӣ ва амалӣ иборат аст.

Сохтори барномаи мазкур ба донишҷӯён мафҳуми асосии пропедевтикаи бемориҳои стоматологиро дода, барои баланд бардоштани малакаҳои амалӣ мусоидат менамоянд.

Мақсади омӯзиши ин фан, аз омодагии донишҷӯён ба истифодаи усулҳои муосири ташхиси беморони дандонпизишкӣ мувофиқи тартиби расонидани ёрии тиббӣ, тавсияҳои клиникӣ амалкунанда (протоколҳои табобат), истифодаи дастгоҳҳои дандонпизишкӣ, асбобҳо ва маводҳо барои табобати кариеси дандон ва оризаҳои он иборат аст.

МУҚАДДИМА

Муқаддима дар ихтисоси стоматология. Мақсад ва саволҳои пропедевтикаи бемориҳои стоматологӣ.

Муқаддима дар ихтисоси стоматологияи муолиҷавӣ. Мақсад ва масъалаҳои стоматологияи пропедевтикӣ. Сохтори ёри стоматологӣ дар ҚТ. Поликлиникаи стоматологӣ. Таҷҳизонидани ҳуҷраи стоматологияи муолиҷавӣ. Таҷҳизот ва асбобҳои асосии стоматологӣ. Ҳуҷраи стоматологӣ муолиҷавӣ. Вазифаҳои функционалии стоматолог ва корманти тиббӣ. Талаботҳои асосие, ки ба ҳуҷраи стоматологӣ талаб карда мешаванд. Речаи санитария-гигиенӣ дар стоматологияи муолиҷавӣ.

Асбобҳои стоматологӣ, ки дар ҳуҷраи стоматологӣ муолиҷавӣ истифода мешаванд.

Асбобҳои стоматологӣ, ки дар ҳуҷраи стоматологӣ муолиҷавӣ истифода мешаванд, техникаи истифода. Таснифи асбобҳо ва таъиноти онҳо. Нигоҳубини асбобҳо ва таҷҳизоти стоматологӣ. Асептика ва антисептика дар стоматология. Безаргардонӣ, таъмизкунӣ ва назорат.

Нигоҳубини асбобҳо ва дастгоҳи стоматологӣ. Безаргардонӣ ва таъмизкунӣ. Маводи муосири таъмизкунӣ, усулҳои омезиши онҳо.

Системаи дандону ҷоғҳо. Маълумоти умумӣ дар бораи сохти дандон ва бофтаҳои атрофи он. Сохти гистологии бофтаҳои дандон.

Системаи дандону ҷоғҳо. Маълумоти умумӣ дар бораи сохти дандон ва бофтаҳои атрофи он. Сохти гистологии бофтаҳои дандон. Эмбриогенези системаи дандону ҷоғҳо. Сохти гистологии эмал, дентин ва сементи решаи дандон.

Анатомияи хусусии дандонҳо. Сохти анатомии дандонҳо. Дандонҳои буранда, ашк, премолярҳо ва молярҳо.

Анатомияи хусусии дандонҳо. Анатомияи клиникаи узвҳо ва бофтаҳои минтақаи чеҳраю-рӯй. Системаи дандону ҷоғҳо. Мафҳум. Сохти скелети рӯй. Анатомияи клиникаи дандонҳои инсон. Силсилаи дандонҳо. Омилҳои, ки устувории дандонҳоро таъмин мекунанд.

Маълумоти умумӣ дар бораи кариеси дандонҳо. Усулҳои пармакунии ковокии кариесӣ.

Маълумоти умумӣ дар бораи кариеси дандон. Усулҳои пармакунии ковокиҳои кариесӣ. Асбобҳо барои пармакунии ковокии кариесӣ бо усули механикӣ. Воситаҳо барои ҷудо кардани ковокии кариесӣ ба таври механикӣ. Таснифи ковокиҳои кариесӣ аз рӯи Блэк. Марҳилаҳои асосӣ ва қоидаҳои пармакунии ковокиҳои кариесӣ аз рӯи Блэк.

Интихоби тактикаи пармакунии бо назардошти кариесрезистентноки ва хусусияти масолеҳи пломбаҳои истифодашаванда. Марҳилаҳои асосӣ ва принсипи пармакунии ковокиҳои кариесӣ. Таснифи ковокиҳои кариесӣ.

Таснифи ковокиҳои кариесӣ аз рӯи Блэк.

Таснифи ковокиҳои кариесӣ аз рӯи Блэк. Марҳилаҳо ва қоидаҳои пармакунии ковокиҳо аз рӯи Блэк. Маҷмӯи борҳо ва асбобҳои абразивӣ барои барқарорсозии эстетикӣ дандонҳои хоянда бо композитҳо. Пармакунии ковокиҳои кариесӣ аз рӯи таснифи Блэк, синфҳои 1, 2, 3, 4, 5, 6. Ковокиҳои кариес аз рӯи таснифи Блэк синфи 1, 2,3,4,5,6 ро дар албом кашидан.

Мафҳуми «пломбагузорӣ» ва «реставратсияи дандон». Талабот ба маводи пломбакунии "комил".

Мафҳуми "пломбагузорӣ" ва "реставратсияи дандон". Талабот ба маводи пломбаи "комил". Вариантҳои гузоштани пломбаҳои доимӣ, изолятсионӣ ва лавҳаҳои табобатӣ. Таснифи маводи пломбаҳои стоматологӣ.

Таркиб ва хусусияти масолеҳи пломбаҳои композитӣ. Усулҳои омезиш ва гузоштани пломба.

Асбобҳои муосир ва лавозимот барои пломбакунии нуқсонҳои бофтаҳои саҳти дандонҳо, сайқалдиҳӣ ва ҷилокунии.

Асбобҳо ва лавозимоти муосир барои пур кардани нуқсонҳои бофтаҳои саҳти дандон, суфтакунии ва сайқалдиҳӣ. Маводҳо барои

лавҳаҳо ва пломбаҳои муваққатӣ. Маводҳо барои лавҳаҳои табобатӣ. Таснифи масолеҳҳои пломбакунии. Маводи пломбаҳои муваққатӣ ва доимӣ. Масолеҳҳои стоматологии пломбакунии, техникаи гузоштани онҳо.

Сементҳои стоматологӣ. Маълумоти умумӣ дар бораи сементҳои стоматологӣ.

Сементҳои стоматологӣ. Маълумот дар бораи сементҳои стоматологӣ. Сементҳои шишаиномерӣ. Сементҳои минералӣ. Сохт ва таркиби сементҳои стоматологӣ, тарзи омезиши онҳо.

Масолеҳҳои композитӣ. Маълумоти умумӣ дар бораи композитҳо.

Масолеҳҳои композитӣ. Маълумоти умумӣ дар бораи композитҳо: таркиб, усулҳои истифода, сахтшавӣ, коҳиши (нишаст) полимеризатсионӣ. Таснифи композитҳо. Гурӯҳҳои асосии маводҳои композитсионӣ, ки дар клиникаи стоматологияи муолиҷавӣ. Компомерҳо.

Технологияи адгезионӣ ҳангоми пломбагузорӣ бо композитҳо. Усулҳои клиникаи истифодаи композитҳо.

Эндодонтия. Мафҳуми асосии клиникӣ-анатомӣ. Пулпит ва периодонтит. Усулҳои табобати эндодонтӣ.

Эндодонтия. Мафҳумҳои асосии клиникӣ-анатомӣ. Пулпит ва периодонтит. Усулҳои табобати эндодонтӣ. Асбобҳои эндодонтӣ: тасниф, стандартизатсия, хусусиятҳои гурӯҳҳои алоҳидаи асбобҳои эндодонтӣ. Лавозимоти эндодонтӣ. Усулҳои гузариши канали решаҳои дандонҳо. Пармакунии дандонҳои доимӣ ва сунъӣ. Кушодани ковокиҳо дар муляжҳо. Хусусияти топографии саркиб ва анатомии канали решаҳои дандонҳои ширӣ ва доимӣ. Усулҳои муайян намудани даромадгоҳи канали решаҳо.

Маводи доругие, ки дар эндодонтия истифода бурда мешаванд. Мавод барои девитализатсияи пулпа истифода мешаванд.

Доруҳое, ки дар эндодонтия истифода мешаванд. Воситаҳои девитализатсияи дандон. Воситаҳо ва усулҳои коркарди дорувории каналҳои реша. Доруҳо барои лавҳаҳои антисептикӣ. Доруҳо барои васеъшавии химиявии каналҳои реша. Воситаҳои боздоштани хунравӣ аз каналҳои реша.

Маводҳо барои пломбагузории муваққатӣ ва доимии канали решаҳо. Маводҳо барои канда гирифтани пломбаи решаҳо.

Марҳилаҳои асосии табобати эндодонтӣ.

Марҳилаҳои асосии табобати эндодонтӣ. Кушодани ковокии дандон. Гузариши каналҳои реша ва муайян кардани дарозии корӣ. Коркарди асбобӣ ва доругии каналҳои решаҳо. Марҳилаҳо ва хосиятҳои кушодани холигии дандонҳои муваққатӣ ва доимӣ: дандонҳои буранда, ашк, премолярҳо ва молярҳо. Асбобҳое, ки барои кушодани дандон истифода мешаванд

Усулҳои кушодани ковокиҳои дандонҳои муваққатӣ ва доимӣ: дандонҳои буранда, ашк, премолярҳо ва молярҳо. Кушодани ковокии дандонҳо дар муляж. Пломбагузории канали решаҳо.

Коркарди тиббии канали решаҳо. Тасниф. Таркиб, хусусияти манфӣ ва мусбии маводи коркарди канали решаҳо.

Табобати эндодонтӣ ҳангоми каналҳои ногузари решаҳо. Усули импрегнатсионӣ. Депофрез бо гидроксиди миси-калтсий.

Табобати эндодонтӣ ҳангоми ногузари решаҳо. Усулҳои импрегнатсионӣ. Депофрез бо гидроксиди миси-калтсий. Меъёрҳои сифати табобати эндодонтӣ. Маҷмӯи асбобҳои тобшавандаи барои гузаронидани табобати эндодонтӣ ва тайер кардани пост-каналҳо. пост.

Усулҳои гузаштани канали решаҳои дандонҳо. Пармакунии дандонҳои сунӣ ва доимӣ. Кушодани ковокиҳо дар муляжҳо.

Барқароркунии табобати эндодонтии дандонҳо бо истифодаи штифтҳои дохили каналҳо.

Хатогихо ҳангоми даҳолади эндодонтӣ, пешгирӣ ва бартараф намудани хатогихо. Коркарди эндодонтӣ, пешгирӣ ва бартараф намудани хатогихо. Барқароркунии табобати эндодонтии дандонҳо бо истифодаи пост-штифтҳои дохили каналӣ.

Тозакунии касбии дандонҳо.

Тозакунии касбии дандонҳо: асбобҳо, дастгоҳҳо, усулҳо. Маҷмӯи борҳо ва асбобҳои абразивӣ барои коркарди сатҳи дандон, ҳангоми тозакунии санги дандонҳо.

Маводҳо барои тозакунии касбии сафедкунии дандонҳо, техникаи гузаронидан.

Номгӯи намунавии мавзуҳои дарсҳои амалӣ

1. Муқаддимаи ихтисоси стоматология.
2. Мақсад ва вазифаи стоматологияи пропедевтикӣ.
3. Хучари стоматолог-терапевт.
4. Таҷҳисотҳо ва асбобҳо.
5. Нигоҳубини асбобҳо ва дастгоҳи стоматологӣ.
6. Безаргардонӣ ва бесирояткунӣ.
7. Маводҳои муосири бесирояткунӣ, усулҳои истифодаи онҳо.
8. Сохти гистологии дандонҳоро дар албом кашидан.
9. Сохти анатомии дандонҳои ширӣ ва доимиро дар албом кашида.
10. Таснифи ковокии кариесӣ.
11. Пармакунии ковокии кариесӣ аз рӯи таснифи Блек, синфи 1 ва 2.
12. Ковокии кариесиро аз рӯи Блек синфи 3,4,5,6 дар албом кашидан.
13. Таркиб ва хусусияти маволеҳи пломбаҳои композитӣ.
14. Усулҳои омезиш ва гузоштани пломбаҳо.
15. Масолеҳҳои пломба, таснифи онҳо.
16. Усули омезиш ва пломбагузори ковокии кариеси дандонҳои сунӣ ва доимӣ.
17. Хусусияти сохти топографӣ ва анатомии канали решаҳои дандонҳои ширӣ ва доимӣ.
18. Усулҳои дарёфти қарри канали решаҳо.

19. Хусусияти сохти топографӣ ва анатомии канали решаҳои дандонҳои ширӣ ва доимӣ.
20. Усулҳои гузаштани канали решаҳои дандонҳо.
21. Пармакунии канали дандонҳои сунъӣ ва доимӣ.
22. Кушодани ковоқиҳои дар муляжҳо.
23. Усулҳои ампутатсияи девиталӣ ва экстрипатсия.
24. Пармакунии дандонҳои ширӣ ва доимӣ.
25. Усулҳои коркарди тиббии дандонҳои сунъӣ ва доимӣ.
26. Таркиб, хусусияти манфӣ ва мусбии маводҳои коркарди каналҳои решаҳо.
27. Таркиб, хусусияти манфӣ ва мусбии маводҳои коркарди канали решаҳо.
28. Коркарди эндодонти, пешгири ва бартараф намудани хатогихо.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Абулмасова Н.Н., Николаев А.И. Пропедевтика стоматологических заболеваний. М.: Медицина, 2015 г.
2. Ашуров Г.Г. Чураева Ш.Ф. Стоматологияи терапевтӣ. Душанбе, 2009. 160 с.
3. Базикян Э.А. Практическое руководство по эндодонтии. – М., 2007.
4. Боровский Е.В. Терапевтическая стоматология. М.: Москва, 2007г.
5. Бойд Л. Стоматологические инструменты. Иллюстрационный справочник (пер. с англ). –М., 2007г.
6. Борисенко А.В. Терапевтическая стоматология в 4-х томах. Том.1. Фантомный курс.- Киев, 2009.
7. Волкова Е.А., Янушевич О.О. Терапевтическая стоматология. Часть 1. Болезни зубов. М.: Москва, 2015г.
8. Гутман Д.Л., Думша Т.С., Ловдэл П.Э. Решение проблем в эндодонтии. М.: МЕДпресс-информ, 2008 г.
9. Иванова Е.Н. Современные пломбировочные материалы. Композиты и стеклоиномерные цементы. –РнД., 2007г.
10. Каливраджиян Э.С., Брагин Е.А., Абакаров С.И., Жолудев С.Е. Пропедевтическая стоматология. М.: Медицина, 2014 г.
11. Лобовкина Л.А., Алгоритм эстетической реставрации передних и боковых зубов. –М., 2008 г.
12. Ломиашвили Л.М. Художественное моделирование и реставрация зубов. -М., 2008г.

13. Максимовский Ю.М. Современные пломбировочные материалы, в клинической стоматологии, -М., 2008г.
14. Мамедова Л.А., Подойникова М.Н. Ошибки и осложнения в эндодонтии.- М.: Мед.книга, 2006г.
15. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология, М.: Москва, 2014 г.
16. Николаев А.И., Цепов Л.М. Фантомный курс терапевтической стоматологии. М.: Москва , 2015 г.
17. Николаев А.И. Препарирование кариозных полостей. –М., 2006г.
18. Салова А.В. Восстановление контактных областей зубов с помощью матричных систем. –М., 2008 г.
19. Рузин Г.П. Основы деонтологии и стоматологии.- Киев, 2008г.
20. Тохтаходжаева С.Т., Субхонов С.С. Пропедевтика стоматологических заболеваний. Душанбе, 2011. 326 г.
21. Янушевич О.О. Пропедевтика стоматологических заболеваний: учебник. –Москва: ГЭОТАР- Медиа, 2020.-800 с.

Рӯйхати иловагӣ

1. Оперативная техника в терапевтической стоматологии по Стюрдеванту / Теодор М. Робертсон, Гарольд О. Хейман, Эдвард Дж. Свифт; пер. с англ.; под редакцией Е.В. Боровского. – М.: Медицинское информационное агентство, 2006. – 504 с.
2. Петрикас А.Ж. Пульпэктомия. Учебное пособие для стоматологов и студентов / А.Ж. Петрикас. – 2-е изд. – М.: АльфаПресс, 2006. – 300 с.
3. Пожарицкая М.М., Симакова Т.Г. Пропедевтическая стоматология. – М.: Медицина, 2004. – 304 с.
4. Пропедевтическая стоматология / Под ред. Э.А. Базикиана.- М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008.- 768 с.
5. Салова А.В. Восстановление контактных областей зубов с помощью матричных систем / А.В. Салова. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 160 с.
6. Салова А.В. Особенности эстетической реставрации в стоматологии: Практическое руководство / А.В. Салова, В.М. Рехачев. – СПб.: Человек, 2003. – 112 с.
7. Современные методы механической и медикаментозной обработки корневых каналов зубов / И.М. Макеева, Н.С. Жохова, И.В. Акимова, А.Ю. Туркина. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 32 с.

8. Терапевтическая стоматология: Учебник / под ред. Ю.М.Максимовского. – М.: Медицина, 2002. – 640 с.

9. Терапевтическая стоматология. Учебник для студентов медицинских вузов / под ред. Е.В.Боровского. – М.: Медицинское информационное агентство, 2003. – 840 с.

10. Цепов Л.М. Диагностика, лечение и профилактика заболеваний пародонта / Л.М.Цепов, А.И.Николаев, Е.А.Михеева. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 272 с

II. СТОМАТОЛОГИЯИ МУОЛИЧАВӢ САРСУХАН

Барномаи таълимӣ аз фанни «Стоматологияи муолиҷавӣ» барои омӯзиши мутахассисони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси тайёри ва омӯзиши донишҷӯёни муассисаи олии тибқи стандартҳои Давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 сентябр соли 2021 қабул шудааст, тартиб дода шуд.

Фанни таълимӣ «Стоматологияи муолиҷавӣ» қисми зарурии илми «Стоматология» буда, асосҳои илми стоматологияро меомӯзад, саркарда аз шиносӣ ва ороиши ҳуҷраи стоматологӣ, асбобҳо, таҷҳизотҳо, масолахҳо, усулҳои пешгирӣ, ташҳис, табобати бемориҳои асосии стоматологӣ то қоидаҳои пуркунии ҳуҷчатҳои стоматологӣ.

Фанни таълимӣ «Стоматологияи муолиҷавӣ» ба сикли фанҳои касбии стандарти таълимии таҳсилоти олии касбӣ аз рӯи ихтисоси «Стоматология» мансуб буда, дар семестри 5 омӯзонида мешавад.

Омӯзиши фанни мазкур барои табибони оянда, барои азхудкунии қоидаҳои асосии кори стоматолог ёрӣ расонида, барои дуруст ва дақиқ гузаронидани пешгирӣ, ташҳис ва табобати бемориҳои стоматологӣ мусоидат менамояд.

Масъалаҳои стоматологияи муолиҷавӣ аҳамияти амалӣ дорад. Номгуи қисмҳои асосии он дар асоси барномаи намудагӣ тартиб дода шудааст, ки аз дарсҳои лексионӣ ва амалӣ иборат аст.

Сохтори барномаи мазкур ба донишҷӯён мафҳуми асосии пропедевтикаи бемориҳои стоматологиро дода, барои баланд бардоштани малақаҳои амалӣ мусоидат менамоянд.

Мақсади омӯзиши ин фан, аз омодагии донишҷӯён ба истифодаи усулҳои муосири ташҳиси беморони дандонпизишкӣ мувофиқи тартиби расонидани ёрии тиббӣ, тавсияҳои клиникӣ амалкунанда (протоколҳои

табобат), истифодаи дастгоҳҳои дандонпизишкӣ, асбобҳо ва маводҳо барои табобати кариеси дандон ва оризаҳои он иборат аст.

Вазифаи омузиши фан дарбар мегирад:

-принсипҳои пешгирӣ ва бартарафкунии омилҳои ҳавфи бемориҳои стоматологӣ, ки ба беморшавӣ, тағирёбии эстетикӣ, функцияи дандонҳо ва бофтаҳои атроф мебошад;

-философияи саломатии ковокии даҳон, ки риояи чорабиниҳои ҳаррузаи нигоҳубини ковокии даҳонро талаб менамояд;

-усулҳои ташҳиси беморон ва пур кардани ҳучатгузори тиббӣ;

-принсипҳои асосии пешгирӣ, ташҳис, ташҳиси дифференциалӣ ва табобати бемориҳои парадонт ва бемориҳои пардаи луобии даҳон;

-принсипҳои асосии пешгирӣ, ташҳис, ташҳиси дифференциалӣ ва табобати бемориҳои бофтаи саҳти дандонҳо ва гузаронидани табобати реставратсионӣ.

Муққадимаи ихтимоми стоматологияи муолиҷавӣ. Муоинаи беморони стоматологӣ.

Ташҳис ва банақшагирии табобат дар клиникаи стоматологияи муолиҷавӣ. Тайёр намудани таҷҳизот ва асбобҳо барои кори ҳучраи стоматологӣ. Гузаронидани муоинаи беморони стоматологӣ, ки хусусияти табобатӣ доранд.

Муайян намудани усулҳои асосӣ ва иловагии муоинаи бемор. Дуруст ва пурра чамъ овардани анамнези бемор. Ба тартиб овардани маълумотҳои муоинаи зоҳирӣ ва муоинаи ковокии даҳон: даҳлез ва қаъри ковокии даҳон, коми саҳт ва нарм, забон ва қатори дандонҳо. Шарҳи натиҷаҳои усулҳои иловагии муоина. Муқоиса намудани манзараи рентгенологии бемории дандонҳо ва пародонт. Пеш бурдани ҳуччатнигории тиббӣ. Мафҳуми этика ва деонтология дар стоматология.

Кариеси дандонҳо. Назарияи пайдоиши кариес. Патогенези кариес, таснифот.

Таърифи кариеси дандонҳо. Нақши донишмандони хориҷӣ наздик А.Э.Шарпенак, Е.Платонов, И.Г.Лукомский, Д.А.Энтин дар омӯзиши этиопатогенези кариеси дандонҳо. Нақши донишмандони хориҷӣ дур Миллер, Шатс-Мартин дар омӯзиши этиопатогенези кариеси дандонҳо. Концепсияи кори кариеси дандонҳо тибқи А.И.Рибаков. Концепсияи

муосири Е.В.Боровский, Н.П.Леуса ва В.К.Леонтев дар пайдоиши кариес.

Усулҳои ташхиси ва муоинаи кариеси дандонҳо. Асбобҳо и таҷҳизотҳо барои ташхис ва муоинаи кариеси дандонҳо. Зондхалонии бофтаҳои сахт ва пулпаи дандон. Ташхиси ҳароратии дандон.

Кариес дар марҳилаи доғ. Кариеси сатҳи. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ. Усулҳои муолиҷаи кариес. Муолиҷаи реминерализатсионӣ.

Кариес дар марҳилаи доғ. Клиника, ташхиси тафриқавӣ. Усулҳои муолиҷаи кариес дар марҳилаи доғ. Муолиҷаи реминерализатсионӣ. Таснифоти кариеси дандонҳо. Ҷараёни клиникӣ кариес дар марҳилаи доғ. Ташхиси тафриқавӣ кариес дар марҳилаи доғ. Анатомиаи патологӣ.

Усулҳои пармакунии кариес дар марҳилаи доғ. Усулҳои муолиҷаи кариес. Муолиҷаи реминерализатсионӣ. Усулҳои ташхиси кариеси дандон бо маҳлули 2%-и метилени кабуд. Фторкунонии чуқури бофтаҳои сахти дандонҳо. Инфилтратсияи эмал. Терапияи реминерализатсионӣ. Муолиҷа бо озон.

Кариеси миёна. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ. Усулҳои муолиҷаи кариес.

Кариеси миёна. Клиника, ташхиси тафриқавӣ, анатомиаи патологӣ. Усулҳои муолиҷа. Ҷараёни клиникӣ кариеси миёна. Ташхиси тафриқавӣ кариеси миёна. Анатомиаи патологӣ. Хусусиятҳои пармакунии ковоқиҳои кариесӣ вобаста аз ҷараёни кариеси миён. Принсипҳои парма ва пломбагузории ковоқиҳои кариесӣ бо маводҳои дар равшанӣ саҳтшаванда.

Усули ташхис ва муоинаи кариеси миёна. Ташхиси тафриқавӣ. Усулҳои муолиҷаи кариес.

Кариеси чуқур. Клиника, ташхиси тафриқавӣ, анатомиаи патологӣ. Усулҳои муолиҷаи кариеси чуқур.

Кариеси чуқур. Клиника, ташхиси тафриқавӣ, анатомиаи патологӣ. Усулҳои ташхиси кариес. Раванди клиникӣ кариеси чуқур. Ташхиси тафриқавӣ кариеси чуқур. Такроршавӣ ва кариеси дуюминдараҷа. Хусусиятҳои пармакунии ковоқиҳои кариесӣ вобаста аз ҷараёни кариеси

чуқур. Принципҳои парма ва пломбагузори ковокиҳои кариесӣ чуқур бо маводҳои дар равшанӣ саҳтшаванда.

Кариеси чуқур. Клиника, ташҳиси тафриқавӣ, анатомияи патологӣ. Усулҳои муолиҷаи кариеси чуқур. Гузоштан, мустаҳкам намудани матритса ва фона ҳангоми пломбагузори ковокии кариесӣ.

Хатогиҳо ва оризаҳо ҳангоми ташҳис ва табобати кариеси дандон. Усулҳои бартараф намудани онҳо.

Хатогиҳо ва оризаҳо ҳангоми ташҳис ва табобати кариеси дандон. Хатогиҳои имконпазир дар марҳилаи ташҳис ва ташҳиси дифференсиалии кариеси дандонҳо. Хатогиҳои табобати реставратсионӣ дар марҳилаҳои: ташаккули ковокии кариозӣ, интиҳоби масолеҳи пломба, истифодаи системаи адгезивӣ, моделирои, коркарди охирон, реставратсия. Усулҳои бартараф намудани онҳо.

Усулҳои бартараф намудани хатогиҳо ва оризаҳо ҳангоми ташҳис ва табобати кариеси дандон.

Патологияи бофтаҳои саҳти дандон табиаташ ғайрикариесӣ, ки то баромадани дандон ба амал меояд.

Нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандонҳо, ки пас аз баромадани дандонҳо. Суфташавии бофтаҳои саҳт, пигментатсия ва губори дандонҳо. Клиника, ташҳис ва муолиҷа. Мафҳуми истилоҳи «иллатҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандон». Таснифоти иллатҳои ғайрикариесии дандонҳо бар пояи В.К. Патрикеев. Таснифоти иллатҳои ғайрикариесии дандонҳо бар пояи ТУТ. Таснифоти иллатҳои ғайрикариесии дандонҳо бар пояи ТББ-10.

Усулҳои ташҳис ва муоинаи нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандон то баромадани дандонҳо. Ҳолати бофтаҳои саҳти дандон ҳангоми хурдашавии патологӣ, нуқсонӣ фонашакл, эрозияи эмалро муайян карда тавонад.

Гипоплазия, гиперплазия. Клиника, ташҳис, ташҳиси тафриқавӣ, пешгири ва табобат.

Гипоплазия, гиперплазия. Клиника, ташҳис, ташҳиси тафриқавӣ, пешгири ва табобат. Этиологияи иллатҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандон. Этиологияи гипоплазияи сири дандон. Шаклҳои клиникаи

гипоплазияи системавӣ: тағйирёбии ранг, инкишофи нопурра ва мавҷуд набудани сири дандон. Дандонҳои Гетчинсон, Фурне, Пфлюгер. Ташхиси тафриқавии гипоплазияи системавии сири дандон. Муолиҷа ва пешгирии гипоплазияи системавӣ. Сабабҳо ва зухуроти клиниқии гипоплазияи мавзёӣ. Дандонҳои Турнер. Муолиҷа ва пешгирии гипоплазияи мавзёӣ. Зухуроти клиниқии гиперплазия.

Усулҳои ташхис ва муоинаи гипоплазия, гиперплазия. Ташхиси тафриқавӣ, пешгирӣ ва табобат. Усулҳои асбоби ва доругии васеъкунии коркарди чуяқҳои дандонро аз ӯҳдааш барояд.

Флюороз. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ, пешгирӣ ва табобат.

Муҳокимаи сабабҳои пайдоиши флюорози эндемикӣ. Гузаронидани чорабиниҳои муосири табобатӣ ва пешгирии флюорози дандонҳо. Мафҳуми шаклҳои клиниқии флюорози дандонҳо дар асоси таснифи маъмулӣ ва ТУТ. Гузаронидани ташхиси тафриқавии флюороз аз карисеси сатҳӣ ва ибтидоӣ.

Усулҳои ташхис ва табобати флюороз. Ташхиси тафриқавӣ, пешгирӣ ва табобат.

Нуқсонҳои андоза, шакл ва тағйирёбии ранги дандонҳо. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ ва табобат.

Нуқсонҳои андоза, шакл ва тағйирёбии ранги дандонҳо. Макродонтия. Микродонтия. Яҷояшавӣ ва геминатсия. Вайроншавии инкишоф ва баромадани дандонҳо. Вайроншавии ташаккули дандонҳо. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ ва табобат. Хусусиятҳои масолеҳи пломба ва нишондодҳо барои истифода дар ҳолатҳои гуногуни клиниқӣ.

Усулҳои ташхис ва муоинаи нуқсонҳои андоза, шакл ва тағйирёбии ранги дандонҳо.

Бемориҳои ирсии бофтаҳои саҳти дандон. Амелогенез ва дентиногенези номукамал, синдроми Стентон-Капдепон. Бемории мармарӣ.

Бемориҳои ирсии бофтаҳои саҳти дандон. Амелогенез ва дентиногенези номукамал, синдроми Стентон-Капдепон. Бемории мармарӣ. Хондани аксҳои рентгенологӣ. Муолиҷаи бемориҳои ирсии бофтаҳои саҳти дандон. Ташхиси судашавии патологӣ ва муайян кардани нишондод ба ёрии муолиҷавӣ ва ортопедӣ. Ба амал овардани

тоза кардани қоидавии дандонҳо ба таври механикӣ-дастӣ, бо усулҳои ултрасадоӣ ва шуой.

Усулҳои ташхис ва табобати бемориҳои саҳти бофтаҳое, ки баъди баромадани дандонҳо ба амал меоя

нд. Амелогенези номукамал ва дентиногенез, синдроми Стентон-Капдепон, бемории Мармарӣ.

Нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандонҳо, ки пас аз баромадани дандоҳо.

Нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандонҳо, ки пас аз баромадани дандоҳо ба амал меояд. Этиология, патогенез, ташхис, ташхиси тафриқавӣ, табобат..

Усулҳои ташхис ва муоинаи нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандонҳо, ки пас аз баромадани дандоҳо.

Суфташавии бофтаҳои саҳт, пигментатсия ва ғубори дандонҳо. Клиника, ташхис ва муолиҷа. Нишонаҳои клиникӣ, ташхис, ташхиси тафриқавӣ и лечение.

Суфташавии бофтаҳои саҳт, пигментатсия ва ғубори дандонҳо. Клиника, ташхис ва муолиҷа. Этиология, патогенез ва табобат. Усулҳои ташхис ва табобатӣ суфташавии бофтаҳои саҳти дандонҳо, пигментатсия ва санги дандонҳо. Пармакунии дандонҳо.

Нуқсони фонашакл. Эрозия, некрози бофтаҳои саҳти дандон. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ ва табобат.

Нуқсони фонашакл. Эрозия, некрози бофтаҳои саҳти дандон. Этиология, патогенез, клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ ва табобат. Резорбсияи патологӣи дандонҳо. Усулҳои ташхис ва табобати нуқсони фоношакл, эрозия, некрози бофтаҳои саҳти дандонҳо.

Гиперестезия. Клиника, ташхис, ташхиси тафриқавӣ, пешгирӣ ва табобат.

Гиперестезия, назарияи пайдошавии ҳассоснокии дентин. Тағйирёбии эмал, дар натиҷаи бемории шуойю Нишонаҳои клиникӣ, ташхис, ташхиси тафриқавӣ, пешгирӣ ва табобат. Пешгирӣ ва табобат.

Усулҳои сафедкунии дандонҳо.

Нишондод ва зиддинишондод ба усулҳои сафедкунии дандонҳо.- Сафед кардани дандонҳои зинда ва девиталӣ. Усулу воситаҳои сафедкунии беруниву дарунӣ ва омехта.

Усулҳои сафедкунии ZOOM. Микроабразияи сири дандон. Муайян кардани нишондод ва зиддинишондод ба усулҳои сафедкунии дандонҳо. Вобаста аз вазнинии дисколорити дандонҳо мувофиқан интихоб намудани воситаҳои сафедкунӣ. Усулҳо, асбобҳо, дастгоҳҳо ва маовдҳои сафедкунии дандонҳо. Усули ZOOM.

Номгӯи намунавии мавзӯи дарсҳои амалӣ

- 1.Гузаронидани муоинаи ковокии данҳон.
- 2.Пармакунии ковокӣ аз рӯйи синфи I Блек.
3. Пармакунии ковокӣ аз рӯйи синфи II Блек.
- 4 Пармакунии ковокӣ аз рӯйи синфи III Блек.
5. Пармакунии ковокӣ аз рӯйи синфи IV Блек.
6. Пармакунии ковокӣ аз рӯйи синфи V Блек.
7. Омезиши сементро гузаронидан.
- 8.Омезиши эвикролро зузаронидан.
- 9.Гузаронидани омезиши хамираи синкэвгенолӣ.
- 10.Омезиши резодентро гузаронидан.
- 11.Хамираи табобатиро гузаронидан ва ба ковокии кариесӣ гузоштан.
- 12.Гузоштани пломба бо сементҳо.
- 13.Гузоштани пломба бо композитҳо.
- 14.Минтақои контактиро барқарор намудан.
- 15.Кушодани ковокии дандонҳои буранда.
- 16.Кушодани ковокии премолярҳо.
- 17.Кушодани ковокии молярҳо.
- 18.Васеъ намудани қабри канали решаҳо.
- 19.Дарозии канали решаро чен кардан.
- 20.Васеъшавии канал ва коркарди асептикии каналҳо.
- 21.Гузаронидани коркарди механикии канали решаҳо ва пломбагузории каналҳо.
- 22.Хондан ва тавсиф додани акси рентгенологӣ..
- 23.Гузаронидани муоинаи гиреҳҳои лимфавии мавзеи чоғу рӯй.

25. Фарқияти дандонҳои ширӣ ва доимиро гузарондан.
26. Тайёр намудан ва истифодаи хамираи резорсин формалинӣ.
27. Муоинаи пештоқи даҳонро даҳонро гузарондан.
28. Муайян намудани намуди газиш (физиологӣ, патологӣ).
29. Гузаронидани пробаи Шиллер-Писарев (таркиби маҳлул).
30. Муайян намудани индекси РМА.
31. Ҳолати клиникӣ милки дандонро муайян намудан.
32. Муайян намудани индекси СРІТН.
33. Муайян намудани чуқурии милки дандон ва киссаҳои пародонталӣ.
34. Ҳисоби индекси пародонталии РІ.
35. Муайян намудани хусусияти экссудат дар киссаи пародонталӣ.
36. Муайян намудани замҳо дар киссаи пародонталӣ.
37. Ворид намудани пахта ба киссаи пародонталӣ.
38. Гузаронидани аппликатсия бо маводи доругӣ.
39. Гузаронидани тазриқ бо моддаи дору ба милки дандон.
40. Гузоштани дору ба милки дандон.

Адабиёти асосӣ

1. Ашуров Г.Г., Джураева Ш.Ф. Терапевтическая стоматология. Душанбе, 2009. 160 с.
2. Тохтаходжаева С.Т., Субхонов С.С. Пропедевтика стоматологических заболеваний. Душанбе, 2011. 326 г.
3. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология, М.: Москва, 2014 г.
4. Николаев А.И., Цепов Л.М. Фантомный курс терапевтической стоматологии. М.: Москва, 2015 г.
5. Волкова Е.А., Янушевич О.О. Терапевтическая стоматология. Част 1. Болезни зубов. М.: Москва, 2015 г.
6. Каливрадзиян Э.С., Брагин Е.А., Абакаров С.И., Жолудев С.Е. Пропедевтическая стоматология. М.: Медицина, 2014 г.
7. Абулмасова Н.Н., Николаев А.И. Пропедевтика стоматологических заболеваний. М.: Медицина, 2015 г.
8. Боровский Е.В. Терапевтическая стоматология. М.: Москва, 2007 г.
9. Янушевич О.О. Пропедевтика стоматологических заболеваний: учебник. – Москва: ГЭОТАР- Медиа, 2020. – 800 с.

- 10.Базикян Э.А. Практическое руководство по эндодонтии. – М., 2007.
- 11.Бойд Л. Стоматологические инструменты. Иллюстрационный справочник (пер. с англ). –М., 2007г.
- 12.Борисенко А.В. Терапевтическая стоматология в 4-х томах. Том.1. Фантомный курс.- Киев, 2009.
- 13.Гутман Д.Л., Думша Т.С., Ловдэл П.Э. Решение проблем в эндодонтии. М.: МЕДпресс-информ, 2008 г.
- 14.Иванова Е.Н. Современные пломбировочные материалы. Композиты и стеклоиномерные цементы. –РнД., 2007г.
- 15.Лобовкина Л.А., Алгоритм эстетической реставрации передних и боковых зубов. –М., 2008 г.
- 16.Ломиашвили Л.М. Художественное моделирование и реставрация зубов. -М., 2008г.
17. Максимовский Ю.М. Современные пломбировочные материалы, в клинической стоматологии, -М., 2008г.
- 18.Мамедова Л.А., Подойникова М.Н. Ошибки и осложнения в эндодонтии.- М.: Мед.книга, 2006г.
19. Николаев А.И. Препарирование кариозных полостей. –М., 2006г.
- 20.Рузин Г.П. Основы деонтологии и стоматологии.- Киев, 2008г.
- 21.Салова А.В. Восстановление контактных областей зубов с помощью матричных систем. –М., 2008 г.

Адабиёти иловағи

- 1.Баум Л., Филипс Р.В., Лунд М.Р. Руководство по практической стоматологии / Пер. с англ. – М.: Медицина, 2005. – 680 с.
2. Беер Р., Бауман М.А., Киельбаса А.М. Иллюстрированный справочник по эндодонтологии / Пер. с нем.; под ред. Е.А.Волкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 240 с.
3. Бир Р., Бауманн М., Ким С. Эндодонтология / Пер. с англ.; под общ. ред. проф. Т.Ф.Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2010. – 368 с.
4. Григорьян А.С.и др. Болезни пародонта. Патогенез, диагностика, лечение. – М.: Медицинское информационное агентство, 2004. – 320 с.
5. Болезни полости рта / Под ред. Л.М.Лукиных. – Н.Новгород: Нижегородская государственная медицинская академия, 2004. – 509 с.

6. Борисенко А.В. Кариес зубов: практич. руководство. – К.: Книга плюс, 2000. – 344 с.
7. Борисенко А.В. Секреты лечения кариеса и реставрации зубов. – М.: Книга плюс, 2002. – 544с.
8. Луцкая И.К. Практическая стоматология: справ. пособие. – Минск: Беларуская навука, 1999. – 360 с.
9. Макеева И.М. Восстановление зубов светоотверждаемыми композитными материалами. – М.: Стоматология, 1997. – 72 с.
10. Максимовский Ю.М. Фантомный курс в терапевтической стоматологии: учеб. пособие. – М.: Медицина, 2005. – 328 с.
11. Муравянникова Ж.Г. Основы стоматологической физиотерапии. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 320 с.
12. Николаев А.И. Препарирование кариозных полостей: современные инструменты, методики, критерии качества. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: МЕДпресс-информ, 2010. – 224 с.
13. Николаев А.И., Цепов Л.М., Михеева Е.А. Санитарно-гигиенический режим в терапевтических стоматологических кабинетах (отделениях): учеб. пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: МЕДпрессинформ, 2010. – 240 с. .
14. Терапевтическая стоматология. Избранные разделы / Под ред. Е.В.Боровского. – М.: Стоматология, 2005. – 224 с.
15. Терапевтическая стоматология: учебник / Под ред. Ю.М.Максимовского. – М.: Медицина, 2002. – 640 с.
16. Терапевтическая стоматология: учебник для студентов медицинских вузов / Под ред. Е.В.Боровского. – М.: Медицинское информационное агентство, 2003. – 840 с.
17. Терапевтическая стоматология: учеб. пособие / Под ред. проф. Л.А.Дмитриевой. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – 896 с.
19. Терапевтическая стоматология: учебник: в 3 ч. / Под ред. Г.М.Барера. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2005. – Ч. 3. – 288 с.
20. Третьякович А.Г., Борисенко Л.Г., Пищинский И.А. Дифференциальная диагностика и принципы лечения заболеваний слизистой оболочки полости рта: учеб.-метод. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: БГМУ, 2005. – 66 с.
21. Цепов Л.М., Николаев А.И. Врачебная тактика при эрозивно-язвенных поражениях слизистой оболочки рта, языка и губ: учеб.-метод. пособие. – Смоленск: СГМА, 2005. – 16 с.
22. Чиликин В.Н. Новейшие технологии в эстетической стоматологии. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 96 с.

23. Шмидседер Дж. Эстетическая стоматология / Пер. с англ.; под ред. проф. Т.Ф.Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 320 с.

24. Шумский А.В., Поздний А.Ю. Эндодонтия в вопросах и ответах. – Самара: Самарский мед. институт «РЕАВИЗ», 2003. – 207 с.

III. СТОМАТОЛОГИЯ

Муқаддима

Стоматология – фанни тиб буда, этиология ва патогенез, ташхис, табобат ва пешгирии бемориҳои дандонҳо, чоғ ва дигар узвҳои ковокии даҳонро меомӯзад. Яке аз вазифаҳои асосии азхудкунии фанни стоматология ин омӯзиши усулҳои расонидани ёрӣ хангоми як қатор бемориҳои стоматологӣ ва осеббинии мавзеи чоғу рӯй мебошад. Ин масъалаҳои ба миён омада донишҷӯёнро водор менамояд, ки ба бемороне, ки табобати амбулаторӣ ва стационарӣ доранд аҳамияти махсус диҳанд. Мақсади барномаи мазкур ин дар муддати кӯтоҳ донишҷӯёнро бо шаклҳои асосии бемориҳои клиникӣ ва осеби рӯй ва гардан омӯзонидан мебошад.

Хангоми гузаронидани дарсҳо донишҷӯёнро бо осебҳои мавзеи чоғу рӯй, ташхиси онҳо, расонидани ёрӣ дар марҳилаи шикастабандӣ шинос менамоянд.

Гуногуншаклии аломатҳои клиникӣ баъзе бемориҳои пардаи луобии ковокии даҳон донишҷӯёнро водор менамоянд, ки омӯзиши ташхиси ин чараёнҳо бо ҳамдигар алоқамандии зич доранд (патологияи узвҳои ҳозима, узвҳои паренхиматозӣ, системаи нафас, хунофарӣ ва ғ).

Табиби муосир бояд сабабҳои пайдошавии бемориҳои дарунӣ, аломатҳои онҳоро дар пардаи луобии даҳон дониста, таъсири ин манбаъҳои музмини одонтогении ковокии даҳон ба ташкаккули организми кудак дуруст баҳодихӣ намоянд. Бинобар ин дар дарсҳои лексионӣ масъалаҳои назариявии фанро бояд дар дарсҳои амалӣ бо истифодаи чадвалҳо, нақшаҳо, диафилмҳо, рентгенограммаҳо, мисолҳо дарсҳои худро мукамал гардонад.

Барномаи таълимӣ аз фанни стоматология дар асоси барномаи таълимии стоматология барои донишҷӯёни факултети тиббӣ, ихтисоси кори табобатӣ тартиб дода шудааст. Дар барномаи таълимӣ масъалаҳои пешгирии бемориҳои стоматологӣ пурра инъикос ёфтааст.

Диққати махсус ба чарроҳии дандонҳо ҳамчун намудҳои асосии чарроҳӣ дар дармонгоҳҳои стоматологӣ, бемориҳои фасодию илтиҳобӣ, осебҳо ва омосҳои мавзеи чоғу рӯй дода шудааст.

Марҳилаҳои инкишофи бемориҳои дандонҳо, принципҳои асосии психопрофилактикаи дард ва тарс, аспектҳои клиникӣ ва ренгенологии сохти анатомии дандонҳо, ки дар марҳилаи ташаккулёбианд, хусусиятҳои клиникӣ чараён ва табобатии кариес, пулпит, периодонтит муфасал баён гардидааст. Инчунин нуқсонҳои ғайрикариесии бофтаҳои саҳти дандон, бемориҳои пародонт ва пардаи луобии даҳон, тасвири тахминии рӯзнома ва пур кардани «таърихи беморӣ» барасӣ карда шудааст.

Мафҳум ва вазифаи стоматология. Ташкили хизматрасонии стоматологӣ ба аҳоли. Масъалаҳои асосии стоматология, аҳамияти он барои табибон.

Мафҳум ва вазифаи стоматология. Масъалаҳои асосии стоматология, аҳамияти он барои табибон. Ташкили хизматрасонии стоматологӣ ба аҳоли. Бемориҳои дандонҳо. Кариес: этиология, аломатҳои клиникӣ, принципҳои табобат, пешгирӣ. Пулпит. Периодонтит. Тасниф, аломатҳои клиникӣ, ёри таъҷилӣ. Бемориҳои пародонт. Тасниф. Принципҳои табобат. Усулҳои ташҳиси бемориҳои стоматологӣ.

Бемориҳои пардаи луобии ковокии даҳон. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёри аввалин. Алоқамандӣ байни бемориҳои стоматогенӣ ва соматикӣ.

Бемориҳои пардаи луобии ковокии даҳон. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёри аввалин. Алоқамандӣ байни бемориҳои стоматогенӣ ва соматикӣ. Бемориҳои илтиҳобии чоғу-рӯй, гардан. Тасниф. Периостити шадиди одонтогенӣ. Бемориҳои пародонт: тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ташҳис, принципҳои табобат. Бемориҳои пардаи луобии даҳон. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёри аввалин. Алоқамандии бемориҳои соматикӣ ва стоматологӣ.

Остеомиелити чоғ. Нишонаҳои клиникӣ, ёрии аввалин. Хусусияти умумии дабилаи мавзеи чоғу рӯй. Ёрии таъчилӣ.

Остеомиелити чоғ. Нишонаҳои клиникӣ, ёрии аввалин. Аломатҳои умумии мавзеи чоғу рӯй. Ёрии аввалин. Беҳискунии маҳаллӣ дар стоматологӣ муолиҷавӣ. Асбобҳо ва таҷҳизотҳо, ки дар вақти ҷарроҳӣ (кандани дандонҳо).

Онкология мавзеи чоғу рӯй. Омор, хусусиятҳо. Омосҳои одонтогении мавзеи чоғу-рӯй.

Онкология мавзеи чоғу рӯй. Омор, хусусиятҳо. Омосҳои одонтогении мавзеи чоғу-рӯй. Аломатҳои клиникӣ, принципҳои табобат. Омосҳои бадсифати чоғ. Аломатҳои клиникӣ, принципҳои табобат. Саратони лаб. Нишонаҳои клиникӣ, принципҳои табобат. Саратони лабҳо. Нишонаҳои клиникӣ, принципҳои табобат. Онкостоматология. Омосҳои одонтогенӣ. Тасниф, симптомҳои клиникӣ, ташхис ва принципи табобат. Саратони лаб ва забон.

Травматологияи мавзеи чоғу- рӯй. Омор. Особи бофтаҳои нарм, устухонҳои скелети рӯй. Омор, тасниф, аломатҳои клиникӣ, ёрии аввалин.

Травматологияи мавзеи чоғу- рӯй. Омор. Особи бофтаҳои нарм, устухонҳои скелети рӯй. Омор, тасниф, аломатҳои клиникӣ, ёрии аввалин. Принципҳои даббоғи кардани захми рӯй. Ориза, аломатҳои клиникӣ, ёрии таъчилӣ. Физогирӣ ва нигоҳубини бемороне, ки осебҳои чоғу-рӯй доранд. Бемориҳои илтиҳобии милки даҳон. Этиология, тасниф. Лимфаденит, периостит. Симптомҳои клиникӣ. Ёрии аввалин.

Баромадани чоғи поён. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёрии аввалин.

Баромадани чоғи поён. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёрии аввалин. Принципҳои ҷарроҳии барқароршаванда. Тарқишҳои модарзодии лабҳо ва ком. Омор, тасниф, нишонаҳои клиникӣ ва принципҳои табобат.

Остеомиелити буғум. Флегмонаи мавзеи чоғу рӯй. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ташхис, ёрии аввалин. Кор дар ҳучраи осебшиносӣ. Нигоҳубин.

Шикастани устухонҳои рӯй ва чоғ. Аломатҳои клиникӣ, ташхис, ёрии таъҷилӣ.

Шикастани устухонҳои рӯй ва чоғ. Аломатҳои клиникӣ, ташхис, ёрии таъҷилӣ. Шикастабандӣ ҳангоми шикастани чоғҳо (усулҳо) ва аҳамияти он. Усулҳои шикастабандӣ (нишон додан дар фантом). Сил, сифилис, актиномикоз. Нишонаҳои онҳо дар мавзеи чоғу рӯй, ташхис, принсипи табобат. Кор дар ҳучраи осебшиносӣ, табобат.

Оризаҳо ҳангоми осеббинии мавзеи чоғу рӯй. Нишонаҳои клиникӣ, ташхис, ёрии аввалин.

Оризаҳо ҳангоми осеббинии мавзеи чоғу рӯй. Аломатҳои клиникӣ, ташхис, ёрии таъҷилӣ. Кор дар утоқи чароҳатбандӣ. Нигоҳубин, физиогирии бемороне, ки осеби чоғу- рӯй доранд. Кор дар утокҳо. Осебшиносӣ. Шикастани скелети рӯй. Шикастани чоғи боло, бинӣ, рӯхсора. Нишонаҳои клиникӣ, ташхис ва ёрии таъҷилӣ.

Номгӯи намунавии мавзуҳои дарсҳои амалӣ

1. Усулҳои ташхиси бемориҳои стоматологӣ.
2. Бемориҳои стоматологӣ: кариес, пулпит, пародонтит.
3. Этиология, нишонаҳои клиникӣ, ташхис, ёрии аввалин, пешгирӣ.
4. Бемориҳои пародонт: тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ташхис, принсипҳои табобат.
5. Бемориҳои пардаи луобии даҳон.
6. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ёрии аввалин.
7. Алоқамандии бемориҳои стоматологӣ ва соматикӣ.
8. Беҳискунии маҳаллӣ дар стоматологияи муолиҷавӣ.
9. Асбобҳо ва таҷҳизотҳои, ки дар вақти чарроҳӣ истифода мешаванд (кандани дандон).
10. Онкостоматология.
11. Омосҳои одонтогенӣ.
12. Тасниф, нишонаҳои клиникӣ, ташхис, табобат.
13. Омосҳои бадсифати чоғҳо. Клинические симптомы, диагностика и принципы лечения.
14. Бемориҳои илтиҳобии милкҳо. Этиология, классификация.
15. Лимфаденит, периостит. Нишонаҳои клиникӣ. Ёрии аввалин.
16. Остеомиелити буғумҳо.

17. Флегмонаи мавзеи чоғу рӯй. Классификация, клинические симптомы, диагностика, первая помощь.
18. Кор дар ҳучраи осебшиносӣ. Нигоҳубин.
19. Сил, сифилис, актиномикоз. Нишонаҳои онҳо дар мавзеи рӯй, ташхис, принсипи табобат.
20. Травматология.
21. Перелом лицевого скелета.
22. Перелом верхней челюсти, скул и носа. Клинические симптомы, диагностика и неотложная помощь.

Адабиётҳо:

1. Грудянов А.И. Хирургические методы лечения заболеваний пародонта. 2012 с.
2. Персин Л.С. Ортодонтия 1998 г.
3. Назаров З.А. Современная эндодонтия. Душанбе. «Мудрость», 2009. -152 с.
4. Субхонов С. С. Хирургическая стоматология. - Душанбе 2011.
5. Тохтаходжаева С.Т., Субхонов С.С. Детская стоматология. Душанбе 2009.
6. Ашуров Г.Г. Терапевтическая стоматология: Учебник.-Д .: 2009.
7. Сабуров С.К. Ортопедическая стоматология: Учебное пособие.- Д .: 2009.
8. Стоматология. /Под редакцией Бажанова Н.Н.: Учебник, 6-е изд., перераб. и доп. - М.: ГЭОТАР-МЕД, 2002. – 304с.
9. Хирургическая стоматология / Под ред. Дунаевского В.А. - М.: Медицина, 2012.
10. Клиническая оперативная челюстно-лицевая хирургия: Руководство для врачей /Под ред. В.Н. Балина.- СПб.: Спецлит, 1998.
11. Пачес А.И. Опухоли головы и шеи. - М.: Медицина, 2000, 1983, 1971
12. Организация отделения хирургической стоматологии. Обследование больного, обезболивание: Методическое пособие. - М.: ВУНМЦ.
13. Методические разработки к практическим занятиям по стоматологии для студентов, разработанные кафедрой хирургической стоматологии ГОУ ВПО «ЧелГМА Росздрава».

14. Методические разработки к практическим занятиям по стоматологии для преподавателей, разработанные кафедрой хирургической стоматологии ГОУ ВПО «ЧелГМА Росздрава».

15. Жулев Е.Н. Материаловедение в ортопедической стоматологии: учебное пособие. Н.Новгород: изд-во НГМА, 2000.

16. Попков В.А., Нестерова О.В., Решетняк В.Ю., Аверцева И.Н. Стоматологическое материаловедение: учебное пособие-М.: МЕДпресс-информ, 2006.

17. Ричард Ван Нурт. Основы стоматологического материаловедения. 2004. – 301с.

18. Руководство к практическим занятиям по ортопедической стоматологии: учеб. пособие / под ред. И.Ю. Лебеденко, В.В. Еричева, Б.П. Маркова. – М.: Практическая медицина, 2006. – 432 с.

19. Смирнов Б.А. Зуботехническое дело в стоматологии: учебно-методическое пособие / Б.А. Смирнов, А.С. Щербаков. М.: АНМИ, 2002. – 460 с.

20. Волкова Е.А., Янушевич О.О. Терапевтическая стоматология. Част 1. Болезни зубов. М.: Москва, 2015г.

21. Каливрадзян Э.С., Брагин Е.А., Абакаров С.И., Жолудев С.Е. Пропедевтическая стоматология. М.: Медицина, 2014 г.

22. Абулмасова Н.Н., Николаев А.И. Пропедевтика стоматологических заболеваний. М.: Медицина, 2015 г.

23. Боровский Е.В. Терапевтическая стоматология. М.: Москва, 2007г.

24. Бойд Л. Стоматологические инструменты. Иллюстрационный справочник (пер. с англ). –М., 2007г.

25. Борисенко А.В. Терапевтическая стоматология в 4-х томах. Том.1. Фантомный курс.- Киев, 2009.

26. Лобовкина Л.А., Алгоритм эстетической реставрации передних и боковых зубов. –М., 2008 г.

27. Николаев А.И. Препарирование кариозных полостей. –М., 2006г.

28. Салова А.В. Восстановление контактных областей зубов с помощью матричных систем. –М., 2008 г.